

3 1761 07017698 7

М. Д. Р. У.
Раднєвське Видавництво
„ГАЙДАМАКИ“

Сповідання

НАПИСАВ

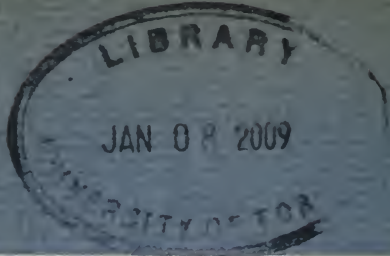
МАКСИМ ГОРКИЙ

PG
3464
U4A2
1913
с. 1
ROBARTS

ЦІНА 8 ЦТ.

Нью-Йорк, Н. Й., 1913.

Дом „Гайдамаки“.

Presented to the
LIBRARY *of the*
UNIVERSITY OF TORONTO
from
the Library of

STEPAN I. KYLYMNYK

ВЕСНЯНІ МЕЛЬОДИ.

(Перевів Р. Скибінський)

В городі, за вікном моєї комнати, по нагих галузях акації скачуть воробці і весело цьвірінькають, а на верху сусідного даху сидить повна почести ворона, слушає мови сірих птахів і поважно киває головою. Теплий воздух, пересичений блиском сонця, вносить до моєї кімнати кожний звук, тож чую скорий і боязливий шмер потоку, чую тихий шелест галузок і піймаю, о чім воркують голуби на гзімсі мого вікна, і враз з подувом весни до душі вливає ся мені її музика.

— Чяк-чиряк! — говорить старий воробець та звертаєсь до товаришів. — От

і знова ми дочекали ся весни. Не правда, що? Чик-чирик! — Фа-акт, фа-акт, — відзиваєсь ворона та вдячно витягає шию.

Знаю добре ту солідну птицю: звичайно говорить коротко і не инакше як потакує. З натури дурак, до того боягуз, як більшість ворон. При тім займає в суспільности визначне місце, а кожесі зими уряджує якусь добродійність на користь старих голубів. Також знаю я і воробця і той на позір легкодух, а навіть ліберал, однак в ґрунті річи не є дурний. Скаче він довкола ворони, на позір повний для неї пошани, але в глибині душі ховає її вартість і не раз охотно оповість о ній кілька масненьких історій.

А на гзимсі вікна молодий голуб з жором впевнює скромну самичку: Умру, умру з розпуки, коли не будеш мені взаїмною.

— Чи ви увірите — чижі перелетіли, — повідомляє воробець.

-- Фа-акт!

— Перелетіли, галасуть, скачуть, щебечуть. Страшно неспокійні птахи! І сікори показалися за ними, як все — ге, ге, ге! Вчора на жарт спятав я одного з них: „Чого ви дорогі прилетіли? Відповів ароганцко. Тим птахам цілком чужа честь для ранги, стану або суспільного становиска того, що до них говорить. Таж я надворний воробець!

Тимчасом з поза кута комина, на даху несподівано показав ся молодий крук і півголосом зарапортовав:

Я прислухав ся уважно, з службового обовязку, розмовам всіх, що замешкують воздух. воду, і нутро землі сотворінь та безустанно слідив я за їх поведенєм — тож маю честь донести, що згадані чижі голосно щебечуть о всім і мають лице надіятись скорого, якогось відновлення природи.

Чик-чирик! — обізвавсь воробець, та неспокійно подивив ся на денунциянта.

А ворона вічливо кивнула головою

— Весна вже була і то була вже не раз! — сказав воробець. — А що до відновлення цілої природи, то се, очевидно — не зле, если походить з позволення тих властей, до яких ті справи належать.

Фа-акт! — відозвалась ворона, та кинула на товариша приязний погляд,

— До сего, що я сказав мушу додати ще — говорив дальше крук — що згадані чижі голосно висказували своє негодованє з тої причини, що струї, з яких вони гасять спрагу, нїбито суть каламутні, а деякі з тих птахів осмілюють ся навіть мріти про волю,

— Ах, то вони так все! — закричав старий воробець.

— То походить з молодости і се цілком не є небезпечне! Я також колись був молодий і також мрів про волю. Очевидно, скромно я мрів. Але пізнійше се минулось. Появилась инша „воя“, більше реальна, че. че, че, і знаєте — більше мила! більше воробцеви потрібна, че, че, че!

— Гм! — розляг ся вимовно хряст. На галузці лиш показав ся правдивий радник гіль, ласкаво велїв повитати птиці і так промовив:

— Оджеж. чи не завважали ви панове, що щось якби чути було в воздуху?

— Се повів весни, ексцеленцію! — сказав воробець.

А ворона перехилила тільки голову на бік і закрала голосом чутливим як вівця.

Но, так, вчера при картах говорив мені то само один впливовий достойник пугач, „Щось, каже, чую!” А я йому на се: понюхаймо, застановім ся, розважмо. Що, слушно?

— Цілком слушно — з пошаною потвердив старий воробець. — Все, ексцеленцію треба ждати. Солідна птиця все жде!

На розтаяний в саді загін снігу влетів з неба жайворонок, задуманий скакав по цїм і співав:

— От вже зоря своїм блеском гасить тихо в горі звізди, ніч блідніє, сумрак гине, і мов лід на сонци тає — чорна, тяжка мрака ночі. О як легко, як солодко груди співає, повна мрій, гимн весіля і свободи!..

Що се за птах? — питає гіль та розглядаєсь довкола.

— Жайворонок ексцеленцію, — суворо за комина озвав ся крук.

— Поет, ласкавий пане — поблажливо додає воробець.

Гіль з під ока дивить ся на поста і мурчить.

— Гм, який сїрий, коханок! Він здаєсь, щось на зему сонця, волі закидає, так?

— Так, на правду так, ексцеленцію! — притакує крук, — він ласкавий пане розбуджує безпідставні надії в серцях молодих птиць. Се його занятє.

— Догани се гідне і... глупе!

— Цїлком слушно — відзиває ся старий воробець — глупе! Воля, ексцелен-

цію, се щось неозначене і, що так скажу, непоняте!

— А однак, коли не помиляюсь, то ти сам до неї накликавав.

— Фа-акт! крикнула ворона.

Воробець змішав ся.

-- Очевидно, ексцеленцію, колись закликавав я, але при лагодячих винуватинах.

— А! то є ніби як?

— По обіді, ексцеленцію, під впливом се є під діланєм вина. І з ограниченєм кричав я, ексцеленцію!

— Тож як?

— Тихо сказав я: хай живе воля! І сейчас голосно додав я: в границях легальности.

Гіль подавивсь значучо на крука.

— Правду каже ексцеленцію — сказав крук.

— Я, ексцеленцію, як надворний воробець не можу собі дозволити на поважний стосунок взглядом питання о волю бо та справа не є виписана на листу опра-

цьованих через секцію, в якій маю честь служити.

-- Фа-акт! -- знова закрала ворона. Птах сей без жадних викидів може при-такувати.

А за городом бігли струї і шемрала тиху піснь про річку, з якою зіллють ся у мети і своїй будучности.

Широкі, бистрі приймуть хвилі, сильно обіймуть, в море занесуть і знова може до неба взнесуть нас жручі сонця проміння; з неба знова ми спадем на землю у ночі мов роса зійма, як платок снігу, або велика туча-буря.

Чорівне сонце, лагідне сонце тїшить ся на яснім небі радостю бога, повного любви, що горить творене жаждою. В куті саду, на галузях старої липи розсілось стадо чижів і один з них віщим голосом співає пісню похвальну.

— О віщуні бурі співає.

— Понад сивою рівниною моря, жене вихор хмар громади. Мовби чорна бли-

скавиця, поміж морем а хмарами, біжить думний віщун бурі. Крила свої в філях змочить, то мов стріла в небо микне. Кричить птиця — і хмари радість чують в смілім птиці крику.

В крику тім --- то жажда бурі! Гніву сила --- жажди жар і побіди піснь велику чують хмари в крику тім.

Плачуть чайки перед бурев --- плачуть і кружать над прогалою і готові сучь в глибині скрити страх свій перед бурев.

Птиці нурки також плачуть --- для них, нурків недоступні сучь роскоші життя борб; страшить їх тих громів сила.

Глупий пінгвін товсте тіло крас з страхом в зрубам скал. Тільки думний віщун бурі все шибує легко сміло над піною модрим хвиль. Все мемнійше, щораз нисше паде мрака на прогалою і гуляють журчуть філі на сю стрічу тучі-бурі.

Ревуть громи. Плачуть філі, ведуть гнівний спір з тучею! Вихор сильний по-

риває, пригортає филь бовванами, і в розмаху їх кидає на великі вирви скиль, розбиває в дикій злости цінний шафір в дрібний шиг.

Мовби чорна блискавиц мякне там з криком віщун бурі, мов стріла та тне він хмари, крилом діткне піну филь.

Ось несе ся мовби демон — думний, чорний демон бурі — і сміє ся він і плаче. Він кпить собі з грози хмар, він реве з утіхи.

Чуйний демон в силі грому давно вже утому вчув, і він певний, що не скриють! Виє вихор. Гремить грім.

Понад морем мкнуть ся тихо хмар громади. Море бере іскри громів і в глибині своїй тонить.

А той відблеск того грому никне, суне ся по фильях, ти сказав би, се суть хмари житій огнистих!

Буря! Вже, вже гремить буря! То відважний віщун бурі думно мкне яс-

серед громів над ревучим гнівним морем
-- то побідний крик пророка:

Хай сильніше гремить бу-
ря!

ДІВЧИНКА.

(ЗГАДКА.)

Одного вечера, змучений цілоденною працею, лежав я на землі під стіною високого, мурованого дому — старої рудери; криваві відблиски заходячого сонця освічували глибокі шпари і плями болота на мурі.

Внутрі дому і день і вночі, мовби щурі в темній пивниці, снувались люди брудні, нужденні і зголоднілі; тіла їх покриті були все лахманами а понурі їх душі — нагі і брудні, як тіла.

З вікон поволі, поволі, мовби сірий дим пожежі летів монотонний гамір вже утихаючого життя.

Я вслухався в ті так добре знакомі мені шмери, що мучуть душу і сумні і понурі і дрімав я певний, що більше гомону не почую.

Параз десь далеко від мене зі стосу бочок і поломаних скринь, розлягаєся тихий, лагідний снів:

Сни дитино, спи
 Очка зажмури,
 Дивись, дощик паде там,
 А собачка грозить нам.

Я счудував ся.

Ніколи не чув я перед тям, щоби в
 тім понурім домі, яка мати устриляла свою
 дитину так гарною колісанкою.

Встаю звільна з землі, і коли зір мій
 нав на стіс бочок, побачив я, що в одній
 наці сидить мала дівчинка.

Схилила низько свою кучеряву, білу
 головку, колісала ся цілим тілом і в за-
 думі співала:

Ген дід руку витягає,
 Псе суконьку му шарпає,
 Спи дитино, засни, спи.

В малих і брудних рученятах трима-
 ла дівчинка держак великої, дерев'яної
 ложки, що овинула в червену шлату і
 встромила в ню свої очи — великі і сум-
 ні очі.

Які гарні мала вона тогди очи!

Ясні, лагідні і так якось не дитячо сумні. Коли я побачив вираз тих очей, не видів я вже більше бруду на тварі і руках бідної дитини. Понад нею, в воздуху, мовби хмари пошлі і саджі, уносився крик і сварка, пияцький сміх і плач; вкола неї на засміченій землі шавували онидний нелад.

Лежало там багато порозбиваних ґратів і скринь а проміня заходячого сонця кидали свій червоний відблеск на цілий ряд уставлених бочок і пак. та робили їх дивно зловіщо подібними до останків якогось великого організму, знищеного тяжкою безвзглядною рукою нужди.

Мимохіть я порушив ся.

Коли дівчинка побачила мене кинула на мене свій прониключий зір і ціла зі страху скулилась, як миш перед котом. З усміхом приглядав ся я тому сумному і вистрашеному личкови: уста стиснула, а вузкі її брови дрожали без перерви. Вкінці встала, з якоюсь вправою поправила свою знищену, колісь рожеву одіж,

врунула до кишені „ляльочку” і звучним голосом спитала:

— Чогож дивини ся?

З вигляду могла мати одинайцять літ. Ніжна, тонка мов патик, проникаючо приглядала ся мені, а її брова без перерви дрожали.

— Но, щож? — запитала по хвили — Чого тут стоїш?

— Нічого, нічого. Бав ся далше. Я вже йду.

Тоди зближилась до мене і з виразом ненависти на тварі, відозвалась голосно і виразьно:

-- Ходи зі мною, за золотівку.

Зразу не стямив ся я, що каже, однак дрозц перечутя, якоїсь незмірної огиди, встряснув цілим мною. Підійшла до мене ще ближше. так що майже діткнула ся раменем о мій бік і уникаючи мого зору говорила далше:

— Но ходи, щож знова. Таж не піду нині на вулицю, не маю в чім. Коханок

мами пропив і мою суконку. По ходи вже шкода часу!

Мовчки відсунув я руку, а тогли подивилась мені в очі підозріло-недовірливо, здаєсь дуже зчудована; ненависть викрутила її уста; піднесла головку і дигилась, дивилась, здаєсь десь в гору своїми широко отвореними, ясними і сумними оченятами, та вибухнула знова глухим жалем:

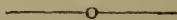
— Щож отягаси ся? Чи думаси може, що я мала, буду кричати? Не бійсь нічого. Не буду. Давнійше я кричала, але нині...

І не скінчила говорити, сплюнула с-боятно.

Я відійшов, а в душі нїс я тягар грози і сумний вираз невинних дїточих очей.

Дрогобич 28||ІІ. 1912.

Г

ПРОТЕСТУЮ!

АПОСТРОФА.

В останніх часах в нашій країні що раз частіше лучають ся випадки, що приносять йому сором, що однак найбільш огидне, що будить найбільшу тривогу і обуренє — то страшні погроми жидів.

Люди, що іменують ся Християнами, люди, що ніби віруть в Бога милосердя і прощення, ті люди навіть в днях, призначених їм на обхід Воскресенія — мордують старців і дітей, безчестять жінки, рабують маєтки і знущають ся над людьми того покоління, що видало Христа. І комуж приписати вину тих огидних злочинів, що кривавим пятном ганьби значуть нас всіх, Росіян; пятном, якого навіть віки не знають з сумних карт мрачної, російської країни?...

Несправедливою річею булови і над-

го вузко винувати о се „голоту” що бе Жидів.

Там знають всі, що в Кишеневі масам проводили люди з просвічених сфер. Але щож наш осьвічений загал? То також голота, ще гірш ніж „голота” люду, бо люд наш є розярений тягаром життя і темний і скований в штучно в кола него витвореної лїрки. Просьвічена голота — то маса трівожних невільників позбавлена почуття власної гідности і почуття своїх прав; готових все пасти перед силою на гвар, здібних прийати всякий фалш, щоби тільки забезпечив їм спокій; то маса безсильна, безправна, маса без совісти і повна безвстиду, без взгляду на свій приличний вигляд.

В тих ганьблячих і страшних погромах, яких образом є Росія, наш просьвічений загал не меншу моносить вину від убійників і від авантюриків.

Винен не тільки тому, що через протяг богато лїт спокійно позволяв затру-

ти ся таким ворогам людськості, ослабленим наймитам пистука і оборонцям фашу, як, Сувєрін, Буземін, Величко, Шарпанав, Пятковський, Пуришкевич, Комаров, Крушевський і багато інших собі рівних. Отсе справдішні вихованки тих проражаючих злочинів; отсе духові батьки „чорної сотні і хуліганів! До тільки повних ганьби і погорди призваєк, які від давня приросли до тих людей — потверів, нині додати ще мусимо заслужене через них п'ято Юдів до мордів і рабунку!

Гінокрити з іменем на устах, голосять, що гіршить всіх до Українців*), Жидів, Поляків, Вірмен, Фінів — все ще триумфують з своїх негідних напружень і присилюють справу розкладу чувств, думки і волі народу!

Ганьба Каїнам! Хай жар викидів совісти палить зігнуті їх серця, повні гаймицької гордості і невольничої перед

* Додаток переводчика.

силою покори! А на суспільність що так зі в стидом улягає юдженю лотрів, спадає тепер обов'язок показати, що предінь не ціле оно заражене розпряженєм думки, що не солідаризує ся з Юдами до мордів і грабежи, та такої і у нїм є ще крихітка правдивих людських чувств.

Коли загал російський хоче зняти зі своєї совісти хоч крихітку гальби і проклянів, що пливуть з погромів. — повинен просити все з гомочію зруйнованим і осиріченим Жидам, тому народови, що дав світови на правду тільки великих людей і який мимо гнету і страшного свого положеня -- все видає творців правди і краси!

Тому ви всі, що не хочете бути наїмитами няскука; всі, в кїм позістало ще почутє людського достоїнства -- поможіть нещасним! Бо для кожного, хто уважає ся за чоловіка в правдивім того слова значеню -- не повинно бути ані Грека, ані Єврея — а повинен бути тільки : чоловік!

Ч О Л О В І К.

(ФІЛЬЗОФІЧНИЙ ПОЕМАТ)

I.

В хвилях муки духа, коли пам'ять відроджує тіни минувшини і холодом від їх віє на серце, коли думка, мов те безчутянне осіннє сонце освічує грізний хаос теперішності і ворожо кружляє на одному місці, безсильна взнестись в гору, безворушна стреміти вперед, в тих тяжких хвилях муки духа, силою своєї уяви викликаю перед себе горду істоту чоловіка!

Чоловік! Не мов сонце творить ся в моїй груді -- і в блескосяйнім його світлі, непонятний, як світ -- поволи йде -- вперед і висще! прекрасний в своїм трагізмі чоловік!

Бачу його горде чоло, і смілі, глибокі очі, а в їх -- проміння могутньої незляканої Думки, тієї Думки, що зрозуміла чудову гармонію всесвіта, тієї дивачньої

сили, котра в хвилях муки створює богів
а в переломовій хвилі — тручає їх.

Згублений серед пустинь цілого сві-
та, самий один на малому шматкові зе-
млі, летучім з неовздержною скорістю
десь в глибину незмірних безкраїв, шар-
паний мученим питанєм: „по що істніє!“
— сміло йде — вперед і висще! — по до-
розі до побід над всякими тайнами землі
і небес.

Йде гордо. Кровю зрошує свою
самітню, повну в труди дорогу, і витво-
рює з тієї горячої крові поезії певялсто
цвіття; тужливий крик своєї бунтівниць-
кої душі штучно в музику змінює, з до-
слідів — творить науки і кождіським
кроком прикрашує життя, як сонце зем-
лю щедротливим світлом — йде, як
хмара по голубім блакиті що раз висще!
і вперед! якби провідна зізда для землі.

Уоружений тільки в могутність своєї
Думки, подібній лискавці, холодній,
як сталевий меч — переходить віль-
ний, гордий чоловік, здалека

випереджуючи людей в життю -- са-
мітний -- серед загадок битю, сам один
-- серед товпи власних блудів... а всі
вони тягарем лягли на його серцю, і
шарпають мозок, і будять в нїм горючий
встид, кличуть на його, щоб їх уникав!

Йде! В грудях ревуть йому інстинкти
переразово рветь ся голос власної лю-
бови, як сей влізливий прошак, жадаю-
чий ялмужни; ріжноманїтні невидні сили
чіпляють ся його мягенького дотку ті-
ла, як блющ, чіпляють ся серця, жив-
лять ся горячою кровю, і голосно домага-
ють ся уступленя їх силі... всі почутя
хотять над ним панувати. всі спрагнені
власї над його душею.

А пребогато ріжпородних житєвих
дрібниць творить для його багео по до-
розі, новне найбридших жаб.

І як планети кружать в округ сонця
— так і чоловіка окружають плоди його тво-
рчої душі; його все голодна. Любов, в відла-
лі за ним хромає Приязнь, перед ним йде
змучена Надія, от Нецависть огорнена

гнівом, бренточючи кайданами тернінь, а Віра дивить ся темними очима і манить його в свої тихі обійми...

Вкриті останками старих правд, пересякнені трутиною, вороги Думки йдуть по заді за ним, не линуть за Думки летом, як ворона не летить за орлятком — і о виспости ведуть з Думкою спори, рідко зливають ся з ньюю в один всемогучий і творчий полумінь.

Тут рівнож є — невідступний товариш чоловіка -- мовчазна і таємнича Смерть, все готова цілувати його в розпалені бажанєм життя уста.

А чоловік їх всіх знає в своїм безсмертнім товаристві, а крім їх він іще одно знає — Божевілле.

Крилате, сильне, мов вихор, все слідить його ненавпстним взором, обпугує Думку своєю силою і намагаєть ся втянути в дикий танець.

А чоловік всіх їх знає в своїм жалібнім товаристві, — мерзенні, уломні, слабі є діла його творчого духа!

І тільки Думка --- відвічний друг чоловіка — невідступний друг; її тільки полумінь освічує йому перешкоди на його дорозі, і чуда життя, і чар таємниць природи, і темне безладє в його серці...

Свобідний друг чоловіка — Думка всюди дивить ся своїм бистрим, проникаючим взором і безмилосердя все освітляє:

Підступні й хитрі фортелі Любови, і жажду їй здобути любовника, і її пїху: понизити і понижати ся — а поза ньюю видумок погане обличє;

Надії лякливу неміч і Брехню, рожене дитя Надії, стрійну Брехню, все готову веїх тїшити і бавити своєю мовою;

Думка бачить в хитливім серцю Приязни скритість, порожну і мерзенну цікавість. гнилі плями заздроси, а вах зародки обмови;

— Думка бачить чорної ненависти силу і знає, що коли б знято з неї віривки -- все на землі в руїну оберне, і на-

віль взірцевій справедливості -- не дарує!

Вона починає бій навіть і з Смертею! Для ньої, котра звірятам видерла Чоловіка, котра сотворила таке число богів, системи філософії і науки --- ключі до біту відгадів --- для ньої, свобідньої, безсмертньої Думки, повною погорди і ворожою є сила безплідна і часом так люта...

Для ньої Смерть подібна до шматярки, нуждарки, котра ходить по подвірях і збирає до свого мішка пережиті, гнилі і непридатні лахмітя, відпадки, часом не раз здорові і крілкі гориває...

Пересякнена вонею розпаду, обвинена террору ноцілуєм, безмилосердна, таємнича, німа, якби грізне і криваве питає, все стоїть перед Чоловіком Смерть — а її все на перешкодї Думка — творча і як сонце ясна, повна шаленої відваги і з своєї безсмертності горда...

Так йде бунтівничий чоловік темнотами таємниць біту -- вперед! і висще! все -- вперед! і все -- висще!

II.

Вже і втомив ся, холитаєть ся і йой-кає; сумне серце знову шукає Вірь і го-лосно домагаєть ся серцю пожаданих Любви утїх...

Із тієї немочі зроджені три птахи — Смуток, Туга і Розпука — три мерзевні птахи — зловіщо кружать над його ду-шею і всі вони співають йому понуру пієнь о тім, що він є марним хробаком, що є границі його дослїдів і пізнаня, що всяка його думка безсильна, що сміш-ною є та свята дума і він однаково — вмере!

І трусить ся злякане серце, чуючи тую брехню, ворожу пієню, і терня сум-нівів ранять мозок, а в очах, як кристаль блєстять сльоза зневаги...

І коли дума не піднесе бунту, то ляк перед Смертю труне скоро Чоловіка в темницю Духа; побїдна Любв скоро пічне його манити в свої обійми, скрив-ши в грімках обітницях щастя болючу не-

міч стати ся цілковито вільною і хитрий жадний деспотизм інстинктів...

В союзі з Брехнею ляклива Надія йому пісень заспіває о солодкім мирі, а о тихім щастю і скарбі, чарівною мовою скоро уснить здріманий дух і труне його в калюжу солодкої Ліни і в руки Нудності, Ліни дочки...

Ради намови засліплених змислів, Чоловік переповняє в верх мозок і своє серце солодкою трутиною безсоромної Брехні, кетра відтверто голосить, що йому нема інших дарів, крім одної простої дороги -- до хліва повного задоволення зі самого себе...

Але, любяча його безмірно, горда Думка скоро починає бій з погорди повною Брехнею, а місцем борби -- його вічне серце...

Думка переслідує його, як ворог; як хробак все зрушує мозок; як би сухоти нищить грудь і його тортурює, як кат, стискаючи серце безмилосомерно холодом вічної туги за чистсю мудрою правдою

життя, котра хоч взростає поволи але є видимою в мраці пересудів, якби горіломе Думка цвітя!

Але сли чоловік трутиною Брехні отрутий не до вилічення і сильно вірить, що вже нема висшого щастя тут на землі над повність душі і жолудка, над ситість, спокій і вигоди — тоді в неволі верхогоячих змислів смутно спускає свої крила Думка, і дримає, лишаючи його в власті серця...

І як би заразлива хмара, дочка вбійчої Нудності — Мірність — з всіх сторін повзає до його і силе сірим пилом на його серце, мозок і очі!..

І тоді саме самий ся губить Чоловік: переміняє його та страшна неміч в негідне і бездумне звіря!..

Та коли в нім вибухне бунт — то сей збудить Думку, і знову він йде дальше, переправляєть ся через терня своїх блудів, самий один посеред руїн старих правд!

Прекрасний, гордий, свободний, відважно дивить ся в очі Правді і по такому говорить до своїх сумнівів:

— Неправду, говорите, мовби то я безсильний, і що є границі моєму знатю. Я чую, що постійно росте в мені. І виджу се і знаю, що росте. Пізнаю зріст моєго самознатя, моїх тернів скваю і знаю — що слиби не росло — більше не тернівбим, як передше!...

— А то з кожним кроком -- що-раз а все більше бажаю, і що-раз і сильніше чую і виджу шврше, глибше; і сей могутній зріст моїх бажань --- се великий зріст моєго самознатя! Що ж то, що те самознате в мені подібне іскрі? Таж іскрі --- то родичі огнів, пожарів! І я в будуччині буду тим огнем, пожаром в всевіті туманів!

— Я покликаний по се, щоб світ новітнім сяєвом освітити, розігнати туман його таємниць, знайти гармонію між їм а собою, і в самім собі тую гармонію сотворити, і розяснивши туманне безладе життя на тій зболілій землі, вкритій корою нещесгь, гризот, смутків і лютості --- той всьой бруд змести в гріб забутя!

— Я покликаний по се, щоб вияснити лож всяких пересудів, вестійних позагробових обіцянок, що перетворили перестрашених людей в люту і ганблячу масу звірят, взаїмно себе пожираючих.

— Мене Думка сотворила, щоб я повалив і подонтав все що зле, підле, нікчемне — і збудував всьо нове, краще ба ніколи непохитних, Думкою викутих філярах вільності, краси і поважання людського роду!

— Непремримий ворог безсоромної нужди людських бажань — хочу, щоб кождий з людей був чоловіком!...

— Бездумне і обмерзле є се життя, в котрім працюють одні в ярмі і понад силу, щоб другі мали над міру хліба і вживали багатств і дарів духа!

— Прокляті, будьте, всякі забобони, всякі пересуди і налоги щосьте обпудали мозок і людське життя мовби липким паутем. Ви заваджаєте мені, мордуєте людей: ради сього вас звищу!

— Моїм оружем --- Думка а непоколюбима певність, вільна, безсмертна, нескінчена в творчості -- се вічне жерело моєї сили!

— Думка мені одиноким, огненным стовпом в туманах життя, сяєвом в мраці гнівблячих блудів; і стовп сей що-раз сильніше горить, освічує ясніще безденний бут і йду в сліди безсмертної — тамтуди все висще! і -- все вперед!

— Нема для Думки нездобутих городів і нема святинь, щоб їх не повалила ні в небі ні на землі. Бо вона всьо може сотворити і дає їй те святе право те знищити, що її лугає.

— І тверджу, що всякі останки старих правд і, що ошибок хмари, що понад життям кружляють -- вони вирости з попелів давніх вірувань, спалених огнем тієї вічно плідної Думки, що колись їх сотворила.

— І вірю, що побіджають не ті, коюгрі збирають овочі побіди, але ті, що

лишили ся на місци крвавого бою...

І виджу життя порядок в твореню і чиж має творчість границі?

— Йду, щоб розгоріти огнем, як найясніще і огнем тим освітити темності життя, і навіть згуба мене буде мені нагородою!

— І ніяких признань я не бажаю; позаяк власть — сором і морд, богатство — тягар; слава — пересуд, що виріс з вашої нездібності ціненя себе, і ганьби духа-битя чолом!

— Сумніви! Виж тільки іскри Думки!... Думка надмірними силами Вас творить і живить — своєю силою.

— А надійде день, коли злиють ся в моїй груди в оден могутній і всетвірчий полумінь світ моїх почувань вкупі з безсмертною Думкою, і огнем тим спалю в душі всьо, що туманне, що жорстоке, і що зле; і тоді, о тоді, як боги буду, котрих сотворила Думка і — вічно творить!

— „Всьо в чоловіці — всьо для чо-

ловіка". —

І от нову -- вільний і прекрасний, високо взійсний свою горду голову, поволи, за се сильним кроком йде по трунах перестарілих пересудів, самий один в сірій мряці ощибок, позаним в пилі Минувшини обличе, а перед ним -- стоїть величезна товпа відгадів...

Незчисленні вони, як звізди на небі -- і нема чоловікови кінця дороги.

Так йде бунтівничий чоловік вперед! і -- висще! все -- вперед! і все — висще!..

З чуж. мови переклав М. Х.

З друкарні „ГАЙДАМАКИ”, котра виконує всякі роботи входячі в обсяг друкарської штуки, по дуже дешевих цінах.
639 E. 11 Str. New York, N. Y.
